

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

УДК 141.319.8

Д. М. СКАЛЬСЬКА^{1*}^{1*}Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (м. Івано-Франківськ)ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕСТЕТИКИ
ПОСТКЛАСИЧНОЇ ДОБИ

Мета. Осмислення динаміки естетичних концепцій як репрезентантів основних напрямків філософської антропології; визначення їх внеску в розвиток естетики та розширення її дослідницького поля. **Методологія.** Виміри естетичного як унікального, своєрідного, специфічного, рівно як і естетичні виміри філософської антропології (філософських вчень) мають в полі зору необхідність вирішення однієї й тієї ж проблеми – ідентифікації новітніх методологічних засад. **Наукова новизна.** Узагальнено досвід теоретичних пошуків сучасних вітчизняних та зарубіжних філософсько-естетичних шкіл. Розкрито зміст феноменологічно-екзистенціального прориву до естетики модерної доби. Досліджено сутність “антропологічного повороту” в європейській філософії ХХ ст. як філософської парадигми модерної доби. Розкрито його вплив на розвиток естетичних теорій посткласичного періоду. **Висновки.** Доведено, що філософсько-антропологічні дослідження завдяки своїй полістилістичності склали той „методологічний синтез”, який виступив теоретичними засадами посткласичного розуміння естетики.

Ключові слова: філософська антропологія, естетика, мистецтво, феноменологія, екзистенціалізм, метаметодологія.

Актуальність

Сьогодні українське суспільство активно формує новий філософсько-антропологічний світогляд та визначається у соціокультурних параметрах європейської демократії, щоб отримати відповідний цивілізаційний статус. На початку ХХІ ст. філософська думка зіткнулась з реальним, вкрай суперечливим і навіть трагічним соціальним буттям найбільш неврівноваженого відрізка модерної історії. В загальному комплексі наук про людину естетика виявила здатність бути “аксіологією культури”, а естетичні виміри сягають найглибшої сутності людини як родової істоти, вказують на її унікальність та цінність. Мистецтво ж часто асоціюють із самосвідомістю розвитку людства. Існування розрізнених точок зору, поглядів, позицій, які не можуть скластися в єдиний конгломерат, закономірно відбиваються на сплетінні різних ідей, течій і напрямів, що демонструють складність, суперечливість, хаотичність та антиномічність сучасної доби.

Мова часто заходить про окремі філософські культури, парадигми, глобально-людські перспективи. По суті, продовжується процес переключення з класичної філософської проблематики на широку проблематику філософської антропології та культури. Багато хто із представ-

ників європейської філософії були письменниками, драматургами, літературними критиками, есеїстами, а це закономірно відбилося на їх “філософському почерку”. Постмодерна література та мистецтво відобразили розірваність та відчуженість, абсурдність і деструкцію християнських етичних цінностей, запропонували свої теоретичні конструкції розуміння соціального буття й соціальної практики.

Мета

Осмислення динаміки естетичних концепцій як репрезентантів основних напрямків філософської антропології; визначення їх внеску в розвиток естетики та розширення її дослідницького поля. Стан дослідження проблеми складає собою еволюційний процес пошуку адекватності, автентичності та альтернативності у визначенні як феномену „естетичного”, так і його ролі у філософсько-антропологічній традиції.

Методологія

В такому контексті, через актуалізацію естетичних ідей філософії відбувається становлення її новітніх методологічних засад. Тим більше, що постійно спостерігається процес виникнення нових явищ в естетиці та мистецтві, зокрема таких, які здаються несумісними, однак стійко

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

співіснують в людському соціумі.

Під антропологічними вимірами посткласичної естетики слід розуміти сукупність та диференціацію тих аргументів та методологічних настанов, які склались на базі академічної естетичної школи, репрезентованої творчістю А. С. Канарського, Л. Т. Левчук, А. К. Бичко, П. П. Гайдено, К. М. Долгова, О. П. Лановенка, В. А. Личковаха, В. І. Мазепи, В. І. Панченко. Суттєвим моментом сучасного дослідження виявляється інтерес до культуротворчого потенціалу мистецтва, соціології та психології творчості, питань морально-ціннісних прерогатив естетики як антропологічної дисципліни, що спричинило до залучення досвіду цілого ряду науковців (Т. Г. Аболіна, М. М. Бровко, О. П. Воеводін, О. А. Кривцун, В. А. Малахов, В. М. Межуєв, Н. В. Мотрошилова, О. І. Оніщенко, М. Ю. Русин).

Онтології естетичного як одного з екзистенціальних людської самосвідомості, як унікального чинника людинотворного процесу, як найвищої ознаки духовності та відповідальності митця присвячено монографічні дослідження, публікації, авторські моделі розв'язання проблеми В. А. Герасимчук, Т. К. Гуменюк, В. С. Лук'янець, Н. Б. Маньковської, О. Ю. Павлової, О. П. Поліщук, О. М. Соболь, М. Л. Яковенка. Окремі концепції інтерпретуються в нашій статті, щоб довести, що саме західно-європейська філософія ХХ ст. в контексті «антропологічного повороту» та формування нової наукової парадигми склали теоретико-методологічну основу посткласичної естетики (естетичних концептів та художнього дискурсу).

Естетика та мистецтво, які в філософії минулих віків виступали лише компонентами класичної системи, розпочали «вторгнення» в гносеологію, метафізику таких репрезентативних напрямів сучасної філософської антропології, як феноменологія та екзистенціалізм. У період кризових колізій, що відбувалися в європейській філософській свідомості ХХ століття, саме естетика стала симптоматичним вираженням духовної ситуації в багатьох країнах Заходу. Імплікована в розвиток філософсько-антропологічної свідомості, вона виявилась найбільш «живою» та найбільш соціальною формою культури, зазнаючи водночас впливу на формування та становлення власної теорії.

Про художнє мислення, його естетико-

культурологічний дискурс, знаходимо цінну інформацію у спостереженнях О. П. Поліщук. Йдеться про індивідуальний досвід, знання, емоційно-чуттєвий стан, мотивації особистості. Іншими словами – «персоніфікований характер» та «аксіологічну детермінантну» професійної художньої діяльності [9], що безумовно вказує на зв'язок антропології і художньої творчості. Одним з варіантів пошуку гуманітарної парадигми ХХ ст. як «оселі буття», прихистку для цілісної та органічної людської субстанції виступає ідея «текстоцентризму». Її автор, В. А. Герасимчук, переконана, що завдяки тексту філософського роману з'ясовується природа інтелектуального задоволення, а його взаємодія з естетичним є «найближчим шляхом до істини» [4]. Зрозуміло, що в такий спосіб, у дослідженнях вітчизняної естетичної школи філософська антропологія отримує статус онтології «естетичного досвіду».

Водночас, як вважає один з дослідників цієї проблематики О. Ю. Павлова, відбуваються зміни та трансформація класичного ідеалу раціональності: «Єдина картина світу, як і світовий розум роздрібнилися на безліч відображень в окремих свідомостях, кожна з яких висвітлює свій ракурс і абсолютизує його» [8]. Автор також переконана в тому, що еволюція основних підходів до проблеми самовизначення естетичної теорії знаходиться виключно в площині філософсько-антропологічних вимірів, а не класична естетика намагається бути не лише фіксацією уречевленого переживання, а й виступає «апологією присутності людини у світі» [7]. З іншого ж боку, можна не погодитись з думкою О. Ю. Павлової про те, що науковість чи ненауковість гуманітарних наук взагалі, а естетичної теорії зокрема впливає з кризи класичного ідеалу раціональності (звичайно, якщо не обмежуватись апелюванням до позитивізму американської філософії в його поєднанні з постмодерністськими настановами).

У будь-якому випадку, надзвичайно важливим завданням сьогодні є спроба віднайти стратегії та можливості адекватної експертизи не-класичних явищ. В цьому напрямку знаходимо вагомий розвідки О. П. Воеводіна, який пропонує досить чіткий механізм здійснення естетичної оцінки стосовно спадщини класичної філософії у поєднанні з сучасною психологією [2]. Посткласична естетика, її фундаментальні питання

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

продовжують залишатись об'єктом жвавих наукових дискусій. Особливо привабливо та нова форма, в якій вони пропонуються. Так, наприклад, тріалог (не монолог чи діалог) в епістолярному жанрі за участю В. В. Бичкова, Н. Б. Маньковської, В. В. Іванова, який складає оригінальний диспут про наступне: «Естетика ХХ ст. частково поступилась своєю перворідністю, пов'язаною з чуттєво-емоційним відношенням до світу на користь інтелектуального задоволення, а далі й інтерактивної взаємодії з артефактами. Емпіричне витіснило метафізичне, в результаті чого естетичний центр і периферія в нонкласиці багато в чому помінялись місцями. Переміг принцип релятивізму. Межі естетики надзвичайно розширились, втратили чіткість обрисів. Як результат – багато в чому змінились уявлення про предмет естетики» [1].

Новітня доба попри таку переповненість духовними імперативами все ж підготувала ґрунт для систематизації традицій і новацій, утопій та інтуїцій, логіки й мови, ілюзій та міфів, переживання та комунікацій. В антропософському плані визрів синтез методів екзистенціально-феноменологічних, аналітико-технологічних, герменевтико-психотерапевтичних. Надзвичайно точно дана ситуація представлена в ґрунтовних дослідженнях постмодерної раціональності українськими вченими О. Соболю і В. Лук'янцем. Окремо слід зважити на позицію Т. К. Гуменюк, яка акцентує увагу на той стан, коли сама філософія ставить себе під знак питання, ревізує не лише свій самообраз, понятійний апарат, свої категоріальні основи, а й сучасний стазис, “вкидаючи, таким чином, себе у період незвичайної творчості” [5]. Про втрати та перспективи «естетичного» знаходимо в одному з проєктів М. Л. Яковенка: «Естетизація тепер означає насамперед, що неестетичне починає створювати естетичні об'єкти або розумітися як естетичне» [10].

Серед типів філософування, окрім сциєнтистського, спекулятивно-метафізичного, діалектико-матеріалістичного, релігійного, ірраціоналістичного, критико-раціоналістичного, появляються спроби компаративістського способу дослідження, який можна вважати радше доповненням до антропосвітоглядного. Надбання посттрадиційної методології виявили неможливість однолінійного порівняння шкіл, персоналій, концепцій, а тому мова часто заходить про

окремі філософські культури, парадигми, глобальні людські перспективи. По суті, триває процес переключення з класичної філософської проблематики на широкую проблематику філософської антропології та культури. При цьому, європейські мислителі, подібно до художників формують свій стиль, модерну манеру спілкування та комунікації. Фактично, йдеться про таку філософську діяльність мислителів, під якою розуміється сучасна тенденція розвитку філософсько-антропологічного знання.

Історично склалося так, що, торуючи свій самостійний шлях в європейській культурі, естетика як органічний компонент західної “буржуазної” свідомості через необхідність виконувала роль самокритики, що найкраще висвічувало її коло проблем, історичну значущість, впливовість на суспільний прогрес чи спадкоємність. Така спроба самоперевірки поширилась у феноменологічній естетиці, а конкретніше, у практиці послідовників Е. Гуссерля (1859-1938). Саме він, “останній класик” німецької філософії, мав на меті дослідити структури феноменів чистої свідомості шляхом феноменологічної редукції (“епохе”), тобто поетапного очищення пізнання від натуралістично-предметних, психологічних і соціально-історичних характеристик. Гуссерль піддав критиці традиційний філософський об'єктивізм, в якому ігнорувалась роль людини як першоджерела смислових значень світу, тобто суб'єктивний і активний бік пізнання, внутрішній досвід та духовно конститутивна діяльність. Впровадивши поняття “інтенціональне життя”, Гуссерль за допомогою феноменологічного методу здійснює своєрідну реформу до “трансцендентально-інтенціонального” у свідомості, яка виступає первинно-фундаментальною основою та фактом утворення світу. Людина постає як центр, а звернення до предметів у їх ставленні до суб'єкта дає право вважати їх “інтенціональними предметами”.

Діапазон феноменологічних досліджень послідовників Гуссерля поширювався на естетичну і художню проблематику, звертаючись до літератури та мистецтва. Найбільш яскраве вираження естетично-феноменологічний аналіз отримав у працях польського вченого Романа Інгардена (1893-1970). Він залучив до своїх логіко-гносеологічних експериментів музику, живопис, літературу та інші види і жанри мис-

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

тецтва, вибудовуючи певні сходинки, спираючись на які, можна аналізувати всю внутрішню складність естетичного починаючи від звичайного чуттєвого споглядання і аж до формування “фаз естетичного переживання”. Окрім цього, Інгарден надає важливого значення інтерпретації, розмежовує опосередковане знання та споглядає кожний твір мистецтва як “поліфонічну гармонію” структурних елементів.

Наступне покоління феноменологів: М. Мерло-Понті, М. Дюфренн, Г. Морпурго-Тальябуе часто вирішували проблему з протилежних /у рамках феноменології/ позицій. На це, безумовно, вплинули історичні та соціальні умови, пов'язані з подіями війни, окупації і національного Опору, а також інші політичні потрясіння. В їх задум входило вибудувати своєрідну соціальну організацію за логікою та принципами мистецтва. Виникає новий тип естетичного дійства, далекий від феноменологічних операцій. Такі мислителі, як Дюфренн у Франції, Морпурго-Тальябуе в Італії, очікують “месіанської” ролі мистецтва та естетики у вирішенні соціальних катаклізмів західного суспільства і культури. “Мистецтво виявляється для них єдиним незакаламутненим джерелом, прообразом соціальної побудови людського суспільства, звільненого від гніту і омертвляючої рутини спустошених, обезлюднених форм” [6]. Скажімо, на думку Дюфренна, “прометеївська” роль мистецтва полягає в тому, щоб повернути людину в природний стан, а це стан “поетичний” або “естетичний”. Дюфренн обстоює концепцію артизації дійсності, де ототожнюються мистецтво, гра, політика і життя. Тенденції феноменологічної естетики мали значний вплив на художню практику, оскільки за концепцією “онтологічного плюралізму” Р. Інгардена або ж “артизованої дійсності” Дюфренна чи “емпіричного досвіду” в “естетичному” тлумаченні Морпурго-Тальябуе формувалась певна естетична програма. Можна зауважити, що “самокритика” буржуазної свідомості в рамках феноменології не переросла в конструктивну концепцію, проте розкрила проблематику та її компетенцію, яка не пов'язувалась ні з онтологією, ні з гносеологією, ні з логікою чи соціальністю. Феноменологія вийшла на роздоріжжя аксіології та естетичної практики [11], а естетика спрямувала свою потенцію в антропологію.

Феноменологічні сентенції послужили для одного з найбільш оригінальних представників цього спрямування М. Шелера можливістю дослідити спонтанні спрямування особистості до цінностей як таких, що, з одного боку, мають апріорні емоційні передумови, а з другого, самі виступають іманентними умовами пізнавальної, релігійної, моральної орієнтації людини. Тому, коли шеллерівська філософська антропологія склалась як самостійний напрям, такі її представники, як А. Гелен, Е. Ротхаккер, Е. Хенгстенберг та інші поставили собі за мету цілісне дослідження людського буття із врахуванням як суб'єктивних, так і об'єктивних його параметрів. Трансцендування, історичність, свобода, мова вписались у філософську рефлексію теоретичного надбання ХХ століття, а феноменологічний метод інтенсивно “розворушив” екзистенціалізм, де “інтенціональність” із гносеологічної шкали переводиться в онтологічну, а “ейдетична інтуїція” як безпосереднє бачення істини перетворюється на ірраціональну екзистенціалістську, що витікає з пізнавальних потенцій підсвідомості та негативних емоцій.

Екзистенціалістська естетика К. Ясперса, М. Гайдеггера, Ж. П. Сартра, Н. Аббаньяно намагалася досягнути буття як безпосередню, нерозчленовану цілісність об'єкта й суб'єкта, тобто буття людини, екзистенція якої раціонально не пізнається, а опановується безпосереднім “переживанням”. Антропоцентризм, як і у випадку з феноменологічними прикладами про звернення до естетичного контексту, підказував, що зрозуміти “переживання” можна лише спираючись на художньо-образні засоби мистецтва. В західноєвропейській культурі популярність екзистенціалізму зростала від залучення до його кіл художньої інтелігенції. У ньому її приваблювали теоретичні ідеї, викладені в романах, міфах, поетиці, есеїстиці. Мистецтво ототожнювалося з філософією, а естетика – із вченням про “людину часу”. Влиття екзистенціальних поглядів в загальну антропофілософську течію було закономірним. Щоправда, нечіткість методологічних та світоглядних засад зумовила відносну легкість взаємодії, а іноді й інтеграції екзистенціалізму з психоаналізом, феноменологією, персоналізмом, неотоцізмом. Аналізу естетичної концепції антропологічно орієнтованої філософії найбільш оригі-

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

нально та змістовно імпонує феноменологічно-екзистенціальна лінія.

Феноменологи та екзистенціалісти пережили глибокий зв'язок не тільки в спільних фундаментальних принципах, але й у деяких круговертях своєї історії. Такі спостереження підтверджує той факт, що учень Гуссерля Макс Шеллер зблизив феноменологію та інтуїтивізм і в той же час підготував ґрунт для розвитку екзистенціалізму. Якщо Гуссерль у своїй естетиці мав на увазі “чисту свідомість”, то Шеллер говорив про свідомість “особистості”, таким чином помістивши її в центр феноменологічного пізнання, а це відповідно випередило екзистенціалістську концепцію “суб’єкта існування” як пізнавального суб’єкта. Подальшу ж еволюцію провів інший учень Гуссерля — М. Гайдеггер, який у центр дослідження помістив апріорне “людське існування”. Спільною для феноменологічних та екзистенціальних естетичних концепцій стала проблема існування. В центрі уваги феноменологів опиняється питання буття твору мистецтва чи літератури, а екзистенціалістів — питання буття особистості. Така постановка приводить філософів до з’ясування взаємозв’язку між існуванням та сутністю, що переводить онтологічні пошуки в гносеологічні. Загалом суб’єктивізм знову виступає тією основою, на якій замикаються феноменологічні, екзистенціалістські та інтуїтивістські концепції мистецтва, а сам екзистенціалізм як ірраціоналістична тенденція та символ песимізму і безнадійності кризового періоду західної культури отримав назву “апофеозу суб’єктивності”.

Серед художньої інтелігенції на Заході філософія екзистенціального спрямування отримала досить стабільну популярність. Певну роль відіграли ті обставини, що представники цієї школи вирізнялись крайньою неоднорідністю в соціальних, політичних поглядах та життєвих позиціях. “Якщо Сартр та Камю під час Другої світової війни були активними діячами французького Опору, Ясперс при пануванні нацистів був звільнений за політичну неблагонадійність, то Гайдеггер і при Гітлері залишався на філософській кафедрі” [3]. Аналогічна ситуація щодо діаметрально протилежних політичних орієнтацій склалася в попередників екзистенціалізму зі школи “філософії життя”. Поряд з Ф. Ніцше, В. Дільтеєм, О. Шпен-

глером, А. Шопенгауером та іншими представниками волонтаристично-песимістичного спрямування вимальовується постать авторитетного інтуїтивіста А. Бергсона. Те, що поєднало цих мислителів, було вихідним пунктом не тільки екзистенціалізму, а й принципово нової платформи пізнання людських реалій та цінностей. При аналізі майже всіх сфер суспільного життя їх ідеалом досліджень обиралось мистецтво, де завдяки ірраціональній інтуїції пізнавалась глибинна антропологічна історія.

Західноєвропейську культуру екзистенціалізму доповнюють також такі персоналії, як Карл Ясперс, Альбер Камю, Сімона де Бовуар, які вивели екзистенціалізм на світовий рівень, зробили його надбанням історії. Загальну спрямованість “олюднення” світу вони дійсно довели до “антропоцентризму” через призму мистецтвознавчих досліджень та естетичних розробок.

Філософсько-антропологічну тематику, що завжди утримувала в полі зору окрему людину з її переживаннями, емоціями, намірами і тривогами, пристрастями, перевагами та недоліками, крім екзистенціально-феноменологічної філософії як антисциентистської орієнтації, почали пропагувати інші напрямки як заклик до “емпіричної філософії” [12]. У такому контексті — через естетизацію філософської думки — відбувається становлення нової методологічної бази.

Наукова новизна

На класичному матеріалі методології нового часу з її характерними рисами абсолютності та імперативності об’єкта, а також на некласичних типах філософствування першої половини ХХ століття з його модуляціями суб’єкта та суб’єктивності базуються нові естетичні настанови — постнекласичні. Посттрадиційна методологія (метаметодологія), що витікає з людського “Я”, в діяльній сутності якого знімається попередня дихотомічність /класичне та некласичне/, проявляється у здатності творити власний життєвий світ, людиновимірну цілісність. Таким чином, це “Я” виступає в постійному активному відношенні онтологічної, гносеологічної, екзистенціальної рефлексії, що є свого роду абсолютною, загально-філософською основою та підставою.

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

Висновки

Вихідним пунктом новітньої софійності виступає людина в конкретній космологічній, біологічній, психологічній, історичній, соціальній, екзистенціальній ситуаціях, які не підлягають дослідженню шляхом ані формальної, ані діалектичної логіки, ані будь-якої іншої однозначно визначеної логіки. Отже, в перспективі подальших розвідок мова може йти лише про власний антропологічний вимір всіх цих феноменів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бычков, В. В. ТРИАЛОГ: Живая эстетика и современная философия искусства / В. В. Бычков, Н. Б. Маньковская, В. В. Иванов. – М.: Прогресс-традиция, 2012. – 840 с.
2. Воеводін, О. П. Естетична оцінка / О. П. Воеводін // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філософія. Культурологія. Політологія. Соціологія. – 2010. – Т. 23(62). – № 2. – С. 32–37.
3. Гайденко, П. П. Прорыв к трансцендентному / П. П. Гайденко. – М., 1997. – 59 с.
4. Герасимчук, В. А. Філософський роман ХХ століття. Специфіка тексту / В. А. Герасимчук. – К.: ПАРАПАН, 2007. – 392 с.
5. Гуменюк, Т. К. Постмодернізм як транскультурний феномен. Естетичний аналіз: автореферат дис. докт. філос. наук / Т. К. Гуменюк. – К., 2002. – 15 с.
6. Долгов, К. М. От Киркегора до Камю / К. М. Долгов. М., 1990. – 41 с.
7. Павлова, О. Ю. Вплив зміни ідеалу раціональності на розвиток естетичної теорії / О. Ю. Павлова // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – 2010. – № 99. – С. 24–27.
8. Павлова, О. Ю. Онтологічний статус естетичного досвіду / О. Ю. Павлова. – К.: ПАРАПАН, 2008. – 262 с.
9. Поліщук, О. П. Художнє мислення: естетико-культурологічний дискурс: монографія / О. П. Поліщук. – К.: ПАРАПАН, 2007. – 208 с.
10. Яковенко, М. Л. Трансформації естетичного в традиції постмодернізму / М. Л. Яковенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 49. – С. 88–95.
11. Mark Sanders, Ethics and Phenomenology / Mark Sanders, J. Jeremy Wisnewski. – Lexington Books, 2012, 362 p.
12. Hans Rainer Sepp. Handbook of phenomenological aesthetics / Hans Rainer Sepp, Lester E. Embree / Т. 59 Contributions to phenomenology, Springer, 2010, 383 p.

Д. Н. СКАЛЬСКАЯ^{1*}

^{1*}Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (г. Ивано-Франковск)

ФИЛОСОФСКО-АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ЭСТЕТИКИ ПОСТКЛАССИЧЕСКОЙ ЭПОХИ

Цель. Осмысление динамики эстетических концепций как репрезентантов основных направлений философской антропологии, определение их вклада в развитие эстетики и расширение ее исследовательского поля. Состояние исследования проблемы составляет собой эволюционный процесс поиска адекватности, подлинности и альтернативности в определении как феномена "эстетического", так и его роли в философско-антропологической традиции. **Методология.** Измерения эстетического как уникального, своеобразного, специфического, равно как и эстетические измерения философской антропологии (философских учений), имеют в поле зрения необходимость решения одной и той же проблемы – идентификации новейших методологических основ. **Научная новизна.** Обобщен опыт теоретических изысканий современных отечественных и зарубежных философско-эстетических школ. Раскрыто содержание феноменологически-экзистенциального прорыва к эстетике модерна. Исследована сущность "антропологического поворота" в европейской философии ХХ в. как философской парадигмы современной эпохи. Раскрыто его влияние на развитие эстетических теорий постклассического периода. **Выводы.** Доказано, что философско-антропологические исследования благодаря своей полистилистичности составили тот "методологический синтез", который выступил теоретическим основанием постклассического понимания эстетики.

Ключевые слова: философская антропология, эстетика, искусство, феноменология, экзистенциализм, метаметодология.

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ І ОСВІТИ

D. M. SKALSKA^{1*}^{1*}Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ivano-Frankivsk)**PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL PRINCIPLES OF AESTHETICS IN POST-CLASSICAL EPOCH**

Purpose. To understand the dynamics of aesthetic conception as representative of the main directions of philosophical anthropology, identifying their contribution to the development of aesthetics and expand its research field. The condition of the study of the problem is the evolutionary process of adequateness, authenticity and alternative-ness in determination of both the phenomenon of "aesthetic" and its role in philosophical and anthropological convention. **Methodology.** Both the measurements of aesthetic as a unique, peculiar, specific and aesthetic dimensions of philosophical anthropology /systems of philosophy/ have in sight the necessity to solve the same problem - the identification of new methodological basis. **Theoretical results.** The experience of theoretical researches of contemporary domestic and foreign philosophical and aesthetic schools is generalized. The content of phenomenological and existential breakthrough in modern age of aesthetics is revealed. The essence of "anthropological turn" in European philosophy of 20th century as philosophical paradigm of the modern age and its impact on development of aesthetic theories of post-classical period was investigated. **Conclusion.** Philosophical and anthropological studies have amounted the "methodological synthesis" that appeared as the theoretical principles of the understanding of aesthetics due to its polystylistics.

Keywords: philosophical anthropology, aesthetics, art, phenomenology, existentialism, methamethodology.

REFERENCES

1. Bychkov V.V. TRYALOH: Zhyvaia estetyka y sovremennaia fylosofyia iskusstva [Dialogue: Live aesthetics and philosophy of modern art]. Moscow, Prohress-tradytsyia Publ., 2012. - 840 p.
2. Voievodin O. P. Estetychna otsinka [Aesthetic evaluation]. Serii: Filosofiia. Kulturolohiia. Politolohiia. Sotsiolohiia.—2010. — T.23(62). —№2. — 32–37 pp.
3. Haidenko P. P. Proryv k transtsendentnomu [The breakthrough for the transcendent]. Moscow., 1997. — 59p.
4. Herasymchuk V. A. Filosofskiy roman XX stolittia. Spetsyfika tekstu [Philosophical novel of the twentieth century. The specificity of the text].Kyiv. PARAPAN Publ., 2007. — p. 392.
5. Humeniuk T. K. Postmodernizm yak transkulturnyi fenomen. Estetychnyi analiz : avtoreferat dys. na zdob. nauk. stup. dokt. filos. Nauk [Postmodernism as a transcultural phenomenon]. Kyiv. 2002. — p. 15.
6. Dolhov K. M. Ot Kyrkehora do Kamiu [That Kyrkehora to Camus]. Moscow. 1990. — p. 41.
7. Pavlova O. Yu. Vplyv zminy idealu ratsionalnosti na rozvytok estetychnoi teorii [Effect of changes in the ideal of rationality on the development of aesthetic theory] visnyk KNU im. T. Shevchenka, №99, 2010, p. 24-27.
8. Pavlova O. Yu. Ontolohichniy status estetychnoho dosvidu [The ontological status of aesthetic experience]. Kyiv. PARAPAN Publ., 2008. — p. 262.
9. Polishchuk O. P. Khudozhnie myslennia: estetyko-kulturolohichniy dyskurs: Monohrafiia [Artistic Thinking: aesthetic and cultural discourse]. Kyiv. PARAPAN Publ., 2007. — p.208.
10. Yakovenko M. L. Transformatsii estetychnoho v tradytsii postmodernizmu [Transformation in the aesthetic tradition of postmodernism] Humanitarnyi visnyk ZDIA. 2012. — №49. — p. 88-95.
11. Mark Sanders Ethics and Phenomenology / Mark Sanders, J. Jeremy Wisniewski.— Lexington Books, 2012, p. 362.
12. Hans Rainer Sepp. Handbook of phenomenological aesthetics / Hans Rainer Sepp, Lester E. Embree / Part 59 Contributions to phenomenology, Springer, 2010, p. 383

Стаття рекомендована до публікації д. філос. наук, проф. С. М. Возняком (Україна); д. філос. наук, проф. В. І. Панченком (Україна).

Надійшла до редколегії 10.05.2013

Прийнята до друку 10.09.2013